

با نمایندگان مردم در مجلس دهم
۲. نقش و وظایف نمایندگان
مجلس شورای اسلامی

معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات حقوقی

کد موضوعی: ۲۴۰
شماره مسلسل: ۱۴۸۰۸
اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
۱. حقوق نمایندگان.....	۲
۱-۱. حقوق مرتبط با وظایف نمایندگی.....	۲
۱-۲. حقوق مرتبط با اداره مجلس.....	۶
۱-۳. حقوق اداری و مالی.....	۱۰
۱-۴. حقوق تقنینی.....	۱۳
۱-۵. حقوق نظارتی.....	۱۸
۲. تکالیف نمایندگی.....	۲۱
۲-۱. حضور در جلسات مجلس و کمیسیون.....	۲۱
۲-۲. لزوم عضویت در یک کمیسیون و شرکت در کمیسیون دیگر در صورت تقاضا.....	۲۲
۲-۳. شرکت در رأی‌گیری.....	۲۳
۲-۴. تصویب قوانین به منظور اجرای اسناد بالادستی.....	۲۳
۲-۵. التزام به سوگند.....	۲۴
۲-۶. پاسخگویی در مقابل مردم.....	۲۵
منابع و مأخذ.....	۲۵

با نمایندگان مردم در مجلس دهم ۲. نقش و وظایف نمایندگان مجلس شورای اسلامی

مقدمه

جایگاه مجلس شورای اسلامی در مقام «خانه ملت» و در جایگاه مرجع اصلی قانونگذاری در کشور که صلاحیت نظارت بر امور کشور را نیز دارد به قدری والاست که معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) این جایگاه را در رأس امور دانسته‌اند.

وظیفه نمایندگی مردم، وظیفه‌ای الهی در نظام اسلامی می‌باشد و ضروری است نمایندگان محترم مجلس با علم به این تکلیف عمل نموده و پاسدار حقوق مردم شریف باشند و در تحقق اهداف انقلاب اسلامی تلاش کنند.

مهمترین وظیفه مجلس شورای اسلامی و نمایندگان محترم مجلس، قانونگذاری و نظارت بر حسن اجرای قوانین مصوب است. بدیهی است برای کارآمدی و اثربخشی هرچه بیشتر فعالیت‌هایی که در بازه زمانی چهارساله هر دوره مجلس در این دو عرصه انجام می‌گیرد لازم است تا نمایندگان محترم توجه خود را معطوف به موضوعات و مسائلی کنند که دارای تأثیر بادوام و فراگیر در نظام اجرایی کشور بوده و تضمین‌کننده توأمان توسعه و عدالت باشد.

در راستای آشنایی هرچه بیشتر نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی نسبت به نقش و وظایف نمایندگی، در ادامه به برخی حقوق و تکالیف نمایندگان که مستنبط

از اصول قانون اساسی و قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی می‌باشد پرداخته شده است.

۱. حقوق نمایندگان

۱-۱. حقوق مرتبط با وظایف نمایندگی

۱-۱-۱. مصونیت نمایندگان

طبق اصل هشتادوششم قانون اساسی «نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهارنظر و رأی خود کاملاً آزادند و نمی‌توان آنها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده‌اند یا آرایی که در مقام ایفای وظایف نمایندگی خود داده‌اند تعقیب یا توقیف کرد».

ماده (۷۷) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس نیز در همین راستا مقرر داشته، «نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهارنظر خود کاملاً آزادند و نمی‌توان آنها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده‌اند یا آرایی که در مقام ایفای وظایف خود داده‌اند، تعقیب یا توقیف کرد و یا از حقوق اجتماعی محروم نمود».

وظایف نمایندگی شامل نطق، بحث‌های داخل دستور، بحث‌های جلسات کمیسیون‌ها، اظهارنظراتی که برای اعمال اصل هشتاد و چهارم قانون اساسی انجام می‌شود و سایر موارد نظارتی و قانونی است (تبصره ماده (۷۷)).

بنابراین اگر نماینده‌ای در ارتباط با حوزه وظایف نمایندگی خود (مندرج در تبصره ماده فوق) اظهارنظر نموده یا رأی دهد، قابل تعقیب یا توقیف نبوده و از حقوق اجتماعی محروم نمی‌گردد.

قاعده حقوقی فوق با نظریه تفسیری شورای نگهبان در خصوص اصل هشتادوششم قانون اساسی، مورد تشریح قرار گرفته است. طبق نظریه تفسیری شماره ۸۰/۲۱/۳۰۳۶ مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۲۰ شورای نگهبان، اصل هشتادوششم قانون اساسی در مقام بیان آزادی نماینده در رابطه با رأی دادن و اظهارنظر در جهت ایفای وظایف نمایندگی، در مجلس است و ارتکاب اعمال و عناوین مجرمانه از شمول این اصل خارج می‌باشد و این آزادی منافی مسئولیت مرتکب جرم نمی‌باشد.

براین اساس مصونیت پارلمانی شامل مواردی خارج از عناوین مجرمانه است و نمایندگان مجلس نمی‌توانند به استناد این مصونیت پارلمانی مرتکب اعمالی شوند که عناوین مجرمانه بر آنها صدق می‌کند.

۲-۱-۱. حق رد نسبت ناصواب

نماینده حق دارد که در صورت ایراد نسبت نادرست به وی در جلسه رسمی مجلس، از طریق ایراد سخنرانی در صحن مجلس به مدت پنج دقیقه از خود دفاع کند.

طبق ماده (۷۹) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی اگر در جلسه رسمی ضمن نطق یا مذاکره صریحاً یا تلویحاً نسبت سوئی به یکی از نمایندگان داده شود یا عقیده و اظهار او را برخلاف جلوه دهند و نماینده مذکور برای رد آن نسبت به رفع اشتباه در همان جلسه یا در جلسه بعد اجازه نطق بخواهد، بدون رعایت نوبت تا پنج دقیقه اجازه نطق داده می‌شود. لذا در صورت اظهار نسبتی نادرست به نماینده، وی حق دارد برای رد آن نسبت به رفع اشتباه در همان جلسه یا در جلسه بعد اجازه نطق بخواهد.

۳-۱-۱. حق ایراد نطق

در هر جلسه رسمی بجز جلسات بررسی لوایح برنامه توسعه، بودجه سالیانه و استيضاح یا رأی اعتماد به وزیران، سه نفر از نمایندگان می‌توانند به نوبت و طبق فهرستی که از قبل به قید قرعه توسط هیئت رئیسه تنظیم شده است، حداکثر به مدت هفت دقیقه نطق نمایند. همچنین دونفر از نمایندگانی که در آن جلسه نوبت نطق نداشته باشند به جهت مسائل ضروری می‌توانند یک ساعت قبل از شروع جلسه در لوح مخصوص یا دستگاه الکترونیکی ثبت‌نام کرده و حداکثر به مدت پنج دقیقه نطق نمایند. در صورتی که بیش از دو نفر از نمایندگان متقاضی این نطق باشند، هیئت رئیسه به قید قرعه به دونفر وقت خواهد داد. هیچ‌یک از نمایندگان نمی‌توانند در مدت دوماه بیش از یک‌بار نطق پنج‌دقیقه‌ای نمایند. همچنین نماینده حق واگذاری تمام‌وقت خود را به نماینده دیگر دارد (ماده (۱۰۹)).^۱

۴-۱-۱. حق حمایت شدن

نماینده باید تحت حمایت هیئت رئیسه مجلس قرار گیرد تا به ناحق مورد تعرض و یا تهمت قرار نگیرد. طبق بند «۱۱» ماده (۲۴) یکی از وظایف هیئت رئیسه عبارت است از «حفظ شأن و منزلت و اقتدار مجلس و دفاع از حقوق و جایگاه قانونی نمایندگان».

۵-۱-۱. حق صدور بیانیه

نمایندگان می‌توانند در خصوص امور اساسی و مهم برای بیان موضع خود اقدام به صدور بیانیه نمایند و در مسائل مهم مملکتی یا بین‌المللی یا مناسبت‌های خاص بیانیه صادر

---

۱. از این پس هرکجا به شماره مواد اشاره گردید منظور مواد قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی می‌باشد.

نموده و به رئیس جلسه تحویل نمایند. چنانچه بیانیه صادره به امضای حداقل بیش از نصف مجموع نمایندگان برسد، متن آن بدون ذکر اسامی نمایندگان در پایان جلسه علنی مجلس قرائت و طی نامه رسمی به مراجع ذیربط ارسال خواهد شد و اسامی نمایندگان امضاکننده بیانیه در مشروح مذاکرات چاپ می‌شود (ماده (۱۱۸)).

۶-۱-۱. جایگاه نمایندگان در صحن علنی

محل استقرار نمایندگان می‌تواند در انجام وظایف نمایندگی مهم باشد. تعیین این محل بدین صورت است که جایگاه نمایندگان، پس از ارائه اعتبارنامه نمایندگان به مجلس به حکم قرعه تعیین می‌شود و در دفتر مخصوص ثبت خواهد شد. قرعه‌کشی هر ۶ ماه یک مرتبه تجدید می‌شود. نمایندگانی که در قرعه قبل در قسمت جلو مجلس بوده‌اند به حکم قرعه در قسمت دوم مجلس استقرار خواهند یافت. در دو ردیف اول رئیس‌جمهور، معاونان و مشاوران او، اعضای شورای نگهبان و هیئت وزیران و معاونان امور مجلس و دیگر افراد مجاز طبق این آیین‌نامه خواهند نشست (ماده (۴)).

۷-۱-۱. حق درخواست تغییر عضویت در کمیسیون

حق تغییر کمیسیون به موجب ماده (۶۶) برای نمایندگان پیش‌بینی شده است بر این اساس «هر نماینده هر ۶ ماه می‌تواند پس از گذشت ۶ ماه از آغاز کار هر دوره مجلس از طریق هیئت رئیسه تقاضای تغییر کمیسیون را بنماید. این تغییر و انتقال با موافقت اکثریت اعضای کمیسیون‌های ذیربط انجام می‌پذیرد».

۸-۱-۱. درخواست صدور کارت ورود به محل تماشاچیان

طبق تبصره «۱» ماده (۵) هر نماینده می‌تواند در هر جلسه برای حداکثر سه نفر که به آنها اعتماد دارد، اعم از موکلین (مردم حوزه انتخابیه) خود یا هر شخصی که به وی

مراجعه کرده است، درخواست صدور کارت ورود به محل تماشاچیان را بنماید و انتظامات مجلس نیز موظف به صدور کارت برای آنان می‌باشد.

۹-۱-۱. اعتراض به اعتبارنامه نمایندگان

پس از آنکه هیئت رئیسه در ابتدای شروع به کار مجلس، فهرست اعتبارنامه‌های نمایندگان را تکثیر و در اختیار نمایندگان قرار داد، چنانچه نماینده‌ای به هریک از اعتبارنامه‌ها معترض باشد، حداکثر ظرف مدت سه روز از تاریخ انتشار فهرست فوق‌الذکر اعتراض خود را کتباً به شعبه تقدیم می‌دارد. شعبه موظف است حداقل ۲۴ ساعت قبل از بررسی هر اعتبارنامه از معترضین جهت توضیح اعتراض خود دعوت به عمل آورد (ماده (۳۱)).

۲-۱. حقوق مرتبط با اداره مجلس

۱-۲-۱. انتخاب هیئت رئیسه

تعیین رئیس و هیئت رئیسه مجلس از حقوق نمایندگان است. طبق ماده (۱۶) آیین‌نامه انتخاب رئیس در نوبت اول با اکثریت مطلق آرای نمایندگان صاحب رأی است و انتخاب نواب رئیس، دبیران و ناظران هرکدام جداگانه و با اکثریت نسبی و رأی مخفی و با ورقه خواهد بود. در صورتی که در انتخاب رئیس در نوبت اول اکثریت مطلق حاصل نشود، در نوبت دوم اکثریت نسبی کافی خواهد بود.

۲-۲-۱. حق دریافت گزارش کامل از تصمیمات و اقدامات هیئت رئیسه

نمایندگان مجلس باید از تصمیمات و اقدامات هیئت رئیسه مطلع باشند تا بتوانند بر آنها نظارت کنند. طبق بند «۶» ماده (۲۲) آیین‌نامه، رئیس مجلس مکلف به ارائه

گزارش کامل از تصمیمات و اقدامات هیئت رئیسه در رابطه با مسائل مختلف مربوط به مجلس و واحدهای تابعه آن هر سه ماه یکبار به نمایندگان است.

۳-۲-۱. حق اعتراض به اداره جلسات مجلس و نحوه ایفای وظایف هیئت رئیسه

نمایندگان می‌توانند به نحوه اداره مجلس اعتراض نمایند. هرگاه نمایندگان به کیفیت اداره جلسات یا سایر امور مجلس و نحوه ایفای وظایف رئیس یا سایر اعضای هیئت رئیسه معترض باشند، می‌توانند طی تقاضای کتبی با امضای حداقل ۲۵ نفر و یا به درخواست کمیسیون تدوین آیین‌نامه داخلی مجلس، تشکیل هیئت رسیدگی به اعتراضات، مرکب از رؤسای کمیسیون‌های تخصصی و اعضای کمیسیون تدوین آیین‌نامه داخلی مجلس را درخواست نمایند. کمیسیون تدوین آیین‌نامه داخلی مکلف است ظرف مدت سه روز نسبت به تشکیل هیئت رسیدگی به اعتراضات، اقدام نماید. هیئت اخیر مکلف است ظرف ده روز با حضور سه نفر از منتخبین معترضین، به موضوع رسیدگی نماید. در صورتی که اکثریت اعضای هیئت رأی بر عدم صلاحیت فرد مورد اعتراض بدهند عضویت وی در هیئت رئیسه تعلیق می‌شود. گزارش هیئت در این باره در جلسه غیرعلنی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در اولین جلسه علنی مجلس بدون بحث به رأی‌گیری گذاشته می‌شود. در صورت رد عدم صلاحیت، عضو مزبور به کار خود ادامه خواهد داد و در غیر این صورت از سمت خود مستعفی شناخته می‌شود و حق شرکت در انتخابات مجدد آن دوره را ندارد (ماده (۲۶)).

۴-۲-۱. درخواست اصلاح مشروح مذاکرات مجلس

نمایندگان می‌توانند به درج اظهارات خلاف بیانات خود در مشروح مذاکرات اعتراض نمایند. مذاکرات کامل هر جلسه همراه با مصوبات ضبط و ثبت و حداکثر ۴۸ ساعت پس از آن،

بین نمایندگان توزیع می‌شود. نماینده‌ای که در صورت مشروح مذاکرات مطلبی برخلاف اظهارات او ثبت شده باشد، به‌طور اختصار می‌تواند فقط نسبت به همان مورد در جلسه رسمی تذکر دهد و بعداً اصلاح آن قسمت از مذاکرات، در مجموعه مذاکرات مجلس درج می‌شود (ماده (۱۶)).

۵-۲-۱. حق درخواست تشکیل جلسه غیرعلنی

نمایندگان می‌توانند درخواست تشکیل جلسه غیرعلنی نمایند تا مسائل مهم امنیتی را با ملاحظات ضروری مورد بررسی قرار دهند.

مطابق ماده (۱۰۶) آیین‌نامه داخلی مجلس، در صورت اضطرار که رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به تقاضای کتبی رئیس‌جمهور یا یکی از وزرا یا ده نفر از نمایندگان، جلسه غیرعلنی تشکیل می‌شود. در این صورت، تقاضاکنندگان ادله خویش را مبنی بر وجود شرایط اضطرار و اقتضای امنیت کشور و در نتیجه لزوم برگزاری غیرعلنی جلسه رسمی مجلس، حداکثر تا مدت ۱۵ دقیقه، متوالیاً و یا متناوباً در دو نوبت، ارائه و سپس یک نفر به‌عنوان مخالف حداکثر تا ۱۵ دقیقه صحبت می‌کند، در صورت تصویب دوسوم حاضران، کار رسیدگی در جلسه غیرعلنی ادامه می‌یابد، در غیر این صورت، جلسه به حالت علنی بازگشته و به روال عادی عمل خواهد کرد.

مصوبات جلسه غیرعلنی در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان به تصویب سه‌چهارم مجموع نمایندگان برسد (تبصره «۱» ماده (۱۰۶)).

تشخیص رفع شرایط اضطراری برای انتشار مذاکرات و مصوبات جلسات غیرعلنی برای اطلاع عموم با مجلس است که با پیشنهاد حداقل ده نفر از نمایندگان و مذاکره به نحو مقرر در آیین‌نامه در جلسه غیرعلنی و تصویب اکثریت حاضرین در مجلس عملی

می‌گردد (تبصره «۲» ماده (۱۰۶)).

۱-۲-۶. درخواست اخذ رأی علنی

نمایندگان می‌توانند جهت شفاف‌سازی و پیشگیری از سوءاستفاده، تقاضای اخذ رأی با ورقه و علنی بنمایند. هرگاه حداقل ده نفر از نمایندگان به‌جای استفاده از دستگاه الکترونیکی و یا قیام و قعود رأی علنی با ورقه را تقاضا نمایند، ابتدائاً بدون بحث نسبت به درخواست، رأی‌گیری به عمل می‌آید و در صورت تصویب درخواست، اصل موضوع با ورقه و به‌طور علنی به رأی گذاشته می‌شود (ماده (۱۲۴) آیین‌نامه داخلی مجلس).

۱-۲-۷. تردید در نتیجه اخذ رأی با قیام و قعود

نمایندگان می‌توانند جهت اطمینان از رأی مجلس، در خصوص نتیجه رأی‌گیری با قیام و قعود تردید نمایند. در مواردی که نتیجه اخذ رأی با قیام و قعود بلافاصله توسط دو نفر از دبیران هیئت رئیسه و یا ظرف مدت ۱۵ دقیقه بعد از اعلام رأی مذکور توسط ۲۵ نفر از نمایندگان حاضر در مجلس مورد تردید باشد بدون بحث با ورقه نسبت به تردید به عمل آمده رأی‌گیری خواهد شد. در صورتی که درخواست تردیدکنندگان به تصویب نصف به‌علاوه یک نمایندگان حاضر در جلسه برسد نتیجه آن ملاک عمل قرار خواهد گرفت. چنانچه تردید در ۱۵ دقیقه آخر جلسه باشد، می‌توان در جلسه نسبت به تردید رأی‌گیری کرد (ماده (۱۲۷) آیین‌نامه داخلی).

۱-۲-۸. درخواست تشکیل کمیسیون ویژه

نمایندگان می‌توانند برای انجام امور مهم تقاضای تشکیل کمیسیون ویژه بنمایند. در مسائل مهم و استثنایی که برای کشور پیش می‌آید و در این خصوص تشکیل کمیسیون ویژه‌ای برای رسیدگی و تهیه گزارش ضرورت پیدا می‌کند، به پیشنهاد حداقل ۱۵ نفر از

نمایندگان و تصویب مجلس، این کمیسیون تشکیل می‌شود. اعضای کمیسیون ویژه که ۱۵ نفر خواهند بود، مستقیماً در جلسه علنی توسط نمایندگان با رأی مخفی و اکثریت نسبی انتخاب خواهند شد (ماده (۴۴)).

هیئت رئیسه مجلس می‌تواند طرح‌ها و لوایحی را که در حوزه مسائل مربوط به کمیسیون ویژه تشخیص دهد به آن کمیسیون ارجاع نماید (تبصره ماده (۴۴)).

۱-۳-۱. حقوق اداری و مالی

۱-۳-۱-۱. مقرری نمایندگی

نمایندگان دارای حقوق مادی نیز بوده و از مجلس مقرری ماهیانه و هزینه‌های نمایندگی دریافت می‌نمایند. طبق ماده (۸۴) آیین‌نامه داخلی مجلس، بودجه سالیانه مجلس به پیشنهاد هیئت رئیسه پس از مشورت با کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات برای دولت ارسال می‌شود تا در بودجه سالیانه کل کشور درج شود. همچنین به‌موجب تبصره این ماده، مقرری و هزینه‌های نمایندگی در هر سال در جلسه مشترک هیئت رئیسه با کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی به تصویب می‌رسد.

۱-۳-۲. تعطیلات و مرخصی

مجلس دارای تعطیلات تابستانی می‌باشد. طبق ماده (۸۶) «تعطیلات تابستانی مجلس در هر سال سی روز است که زمان آن با تشخیص مجلس تعیین می‌شود. هیئت رئیسه می‌تواند در تنظیم برنامه جلسات علنی و کمیسیون‌ها به‌گونه‌ای عمل کند که نمایندگان در هر ماه یک هفته کاری هم برای رسیدگی به وظایف نمایندگی فرصت داشته باشند.

تبصره - در صورت ضرورت، رئیس مجلس می‌تواند با تقاضای حداقل ۵۰ نفر از نمایندگان و یا درخواست دولت، با ذکر دلیل، در اوقات تعطیل، مجلس را به‌طور فوق‌العاده دعوت به انعقاد نماید».

همچنین، یکی از حقوق نماینده استفاده از مرخصی است. طبق ماده (۸۷) «نمایندگان یک ماه در هر سال حق استفاده از مرخصی با حقوق را دارند. استفاده از مرخصی ضروری بدون حقوق نیز، با موافقت هیئت رئیسه، حداکثر یک ماه در سال خواهد بود و در صورت عدم استفاده می‌توانند در سال‌های بعد استفاده نمایند».

درخصوص نحوه کسب مرخصی باید خاطر نشان کرد که طبق ماده (۸۸) «اجازه مرخصی تمام‌مدت یک جلسه یا قسمتی از جلسات مجلس با موافقت هیئت رئیسه مجلس و در کمیسیون‌ها و شعب با رؤسای کمیسیون‌ها و شعب خواهد بود» و نیز طبق ماده (۸۹) «هیچ‌یک از نمایندگان قبل از تحصیل مرخصی نمی‌توانند غیبت نمایند مگر با عذر موجه از قبیل بیماری یا حوادث غیرمترقبه».

۳-۳-۱. مأموریت‌ها

مأموریت‌های رسمی فردی و جمعی نمایندگان برای شرکت در سمینارها، اجلاس‌ها و بازدیدهای فنی و تخصصی در داخل و یا خارج از کشور با تصویب کمیسیون ذیربط و تأیید هیئت رئیسه انجام خواهد شد. نتایج حاصل از مأموریت به آن کمیسیون و هیئت رئیسه مجلس تسلیم می‌گردد (ماده (۸۵)).

۳-۳-۱. استعفا

یکی از مهمترین حقوق استخدامی، حق استعفاست. طبق ماده (۹۴) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی «هر نماینده که اعتبارنامه او به تصویب رسیده است،

می‌تواند از مقام نمایندگی استعفا دهد. پذیرش استعفا موکول به تصویب مجلس است». نحوه بررسی استعفا بدین صورت است که نماینده تقاضای استعفای مدلل خود را به‌عنوان رئیس مجلس می‌نویسد و رئیس مجلس آن را در اولین جلسه علنی و بدون قرائت متن، اعلام و در دستور کار هفته بعد می‌گذارد (ماده (۹۵)). همچنین نماینده متقاضی استعفا و مخالف یا مخالفین نیز می‌توانند صحبت کنند و پس از آن رأی‌گیری به‌عمل می‌آید. در صورت تصویب تقاضای استعفا، مراتب از طریق هیئت رئیسه به وزارت کشور اعلام می‌شود تا طبق قانون انتخابات اقدام نماید (ماده (۹۶)).

حق استعفا دارای محدودیت است. طبق ماده (۹۷) «هرگاه تقاضای استعفای تعدادی از نمایندگان به‌نحوی باشد که مانع از تشکیل جلسه رسمی گردد، قابل طرح در مجلس نیست».

۵-۳-۱. حق اختصاص دفتر کار در حوزه انتخابیه

نماینده باید بتواند از امور حوزه انتخابیه خود مطلع بوده و در جریان مسائل و مشکلات مردم به‌طور مستقیم قرار گیرد. در راستای ایفای هرچه بهتر وظیفه نمایندگی، همچنین حفظ شأن و منزلت مجلس و جایگاه حقیقی نمایندگان، هیئت رئیسه می‌تواند به‌منظور برقراری ارتباط مؤثر نمایندگان با موکلین و نمایندگان دستگاه‌های اجرایی و نهادهای رسمی و غیررسمی در مرکز و حوزه انتخابیه با اختصاص فضای فیزیکی مناسب (دفاتر کار و ملاقات عمومی) هرگونه امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مورد نیاز را فراهم نماید (ماده (۷۶) آیین‌نامه داخلی مجلس). همچنین به‌موجب تبصره این ماده (الحاقی ۱۳۹۲/۳/۸) در هر دوره مجلس، نمایندگان می‌توانند حداکثر پنج نفر از کارکنان یا کارشناسان دستگاه‌های مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری را برای

به کارگیری در دفتر ارتباطات مردمی جهت امور مشاوره‌ای، اداری و خدماتی از دستگاه ذیربط درخواست نمایند. در این صورت با هماهنگی دستگاه مبدأ، درخواست مأموریت افراد مورد نظر معمول و شخصی اشخاص مزبور به دفتر ارتباط مردمی نماینده، مأمور می‌شوند.

۴-۱. حقوق تقنینی

۴-۱-۱. ارائه طرح‌های قانونی

مطابق اصل هفتاد و چهارم قانون اساسی طرح‌های قانونی با امضای حداقل ۱۵ نفر از نمایندگان قابل طرح است. این طرح‌ها توسط نمایندگان در مجلس به رئیس تسلیم می‌شود و پس از اعلام وصول و قرائت عنوان آن توسط رئیس مجلس یا یکی از دبیران، در همان جلسه به کمیسیون‌های مربوط ارجاع می‌شود. این طرح‌ها پس از ارجاع به کمیسیون‌های ذیربط چاپ و توزیع و نسخه‌ای از آن توسط رئیس برای وزیر یا وزیران مربوط ارسال می‌گردد (ماده (۱۳۱) آیین‌نامه داخلی مجلس).

۴-۲-۱. تقاضای فوریت برای طرح‌ها و لوایح

طرح‌ها و لوایح به لحاظ اهمیت و نحوه رسیدگی به آنها به طرح‌ها و لوایح عادی، یک‌فوریتی، دو‌فوریتی و سه‌فوریتی تقسیم می‌گردند. وقتی که فوریت طرح یا لایحه‌ای تقاضا می‌شود، پس از توضیح پیشنهادکننده یا یکی از پیشنهادکنندگان و اظهارات مخالف و موافق، نسبت به فوریت، رأی گرفته می‌شود. در صورتی که تقاضای فوریت ضمن طرح یا لایحه مطرح نشده باشد، ۱۵ نفر از نمایندگان نیز می‌توانند کتباً تقاضای فوریت آن طرح یا لایحه را بنمایند (ماده (۱۵۹)).

۳-۴-۱. حق درخواست اولویت برای طرح یا لایحه

نمایندگان می‌توانند برای طرح یا لایحه خاص، تقاضای اولویت نمایند تا خارج از ترتیب وصول در دستور مجلس قرار گیرد. طبق ماده (۱۰۴) «... طرح‌ها و لوایحی که دارای اولویت باشند ممکن است بنا به تقاضای دولت و یا ۱۵ نفر از نمایندگان و با موافقت هیئت رئیسه خارج از ترتیب وصول، در دستور هفتگی مجلس قرار گیرد...». همچنین در صورتی که پنجاه نفر از نمایندگان برای طرح یا لایحه‌ای تقاضای اولویت کنند، نیازی به موافقت هیئت رئیسه نبوده، بلکه موظف است موضوع را در دستور کار هفتگی مجلس قرار دهد.

۴-۴-۱. تقاضای ارجاع طرح یا لایحه به کمیسیون طبق اصل هشتادوپنجم

قانون اساسی

هرگاه دولت یا ۱۵ نفر از نمایندگان قبل از شروع رسیدگی نهایی در مجلس تقاضای ارجاع طرح یا لایحه‌ای را طبق اصل هشتادوپنجم قانون اساسی به کمیسیون یا کمیسیون‌های مجلس بنماید، این تقاضا در جلسه علنی اعلام و به ترتیب در دستور کار مجلس قرار می‌گیرد (ماده (۱۶۸)). هنگام طرح تقاضای مزبور در مجلس، نماینده دولت و یا نماینده منتخب تقاضاکنندگان، دلایل ضرورت ارجاع طرح و یا لایحه را حداکثر به مدت ده دقیقه بیان می‌نماید و سپس دو نفر مخالف و دو نفر موافق که قبلاً ثبت‌نام کرده‌اند و در صورت عدم ثبت‌نام، در مجلس نوبت گرفته‌اند، هر یک به مدت ده دقیقه صحبت کرده و آنگاه رأی‌گیری می‌شود (ماده (۱۶۹)).

۵-۴-۱. تقاضای مسکوت ماندن طرح یا لایحه قانونی

در صورتی که حداقل ۲۵ نفر از نمایندگان تا قبل از اتمام رسیدگی نهایی در مجلس کتباً

از مجلس تقاضا کنند که طرح یا لایحه قانونی واصل شده به مجلس برای مدت معینی مسکوت بماند، پس از توضیح یکی از پیشنهاددهندگان به مدت پنج دقیقه و پاسخ آن از طرف یک مخالف به مدت حداکثر پنج دقیقه، رأی گرفته می‌شود. تقاضای مسکوت ماندن لایحه بدون موافقت معاون حقوقی و امور مجلس رئیس‌جمهور یا وزیر یا معاون امور مجلس ذیربط پذیرفته نخواهد شد. تقاضای مسکوت ماندن در هر طرح و لایحه فقط برای یک مرتبه مجاز خواهد بود. هیئت رئیسه موظف است پس از گذشت مدت مسکوت ماندن، طرح یا لایحه را مجدداً در دستور کار مجلس قرار دهد (ماده (۱۹۵)).

۴-۱. تقاضای رسیدگی به طرح‌ها و لوایح معوقه از دوره قبل

در ابتدای هر دوره قانونگذاری، هیئت رئیسه صورتی از طرح‌ها و لوایحی را که معوق مانده به وسیله اداره کل قوانین تهیه می‌کند و در اختیار نمایندگان می‌گذارد. هر یک از طرح‌ها و لوایح معوقه که لزوم رسیدگی به آن به وسیله ۲۵ نفر از نمایندگان یا از طرف دولت تقاضا شود، طبق آیین‌نامه به کمیسیون‌های مربوطه ارجاع می‌شود و کمیسیون‌ها رسیدگی را به ترتیب مندرج در این آیین‌نامه انجام می‌دهند. هرگاه شور اول آن طرح‌ها یا لوایح قبلاً خاتمه یافته باشد، رسیدگی به طرح یا لایحه با پیشنهاد کمیسیون و تصویب مجلس یک‌شوری انجام خواهد شد. در صورت تغییر دولت، چنانچه دولت جدید رسماً استرداد لوایحی را اعلام کرده باشد، آن لوایح از جریان خارج خواهد شد (ماده (۱۴۱)).

۴-۱. تقاضای بررسی مجدد طرح‌های رد شده

اگر طرحی مورد تصویب مجلس یا کمیسیون‌های موضوع اصل هشتادوپنجم قانون اساسی واقع نشد بدون تغییر اساسی تا ۶ ماه دیگر نمی‌توان آن را مجدداً به مجلس پیشنهاد کرد مگر با تقاضای کتبی ۵۰ نفر نماینده و تصویب مجلس (ماده (۱۳۴)).

۸-۴-۱. حق امکان سؤال یا مشورت‌خواهی از مرکز پژوهش‌های مجلس

نمایندگان می‌توانند جهت بهره‌گیری از نظرات کارشناسی و تخصصی، از مرکز پژوهش‌های مجلس استفاده کنند. معمولاً نمایندگان پیش‌نویس طرح‌های خود را برای تکمیل به کارشناسان این مرکز محول کرده و یا نظرات کارشناسی آن مرکز را در طرح خود لحاظ می‌کنند. همچنین هریک از نمایندگان می‌توانند انجام یک کار پژوهشی و تحقیقی در خصوص موضوعی معین را از مرکز پژوهش‌های مجلس تقاضا کنند.

طبق ماده (۲) «قانون شرح وظایف مرکز پژوهش‌های مجلس»، (مصوب ۱۳۷۴/۹/۱۹)، «مطالعه، پژوهش و ارائه نظرات کارشناسی در مورد تمام لوایح و طرح‌ها به نمایندگان و کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی در زمان مناسب» و «انجام پژوهش‌های موردی برحسب درخواست هیئت رئیسه، کمیسیون‌ها و نمایندگان مجلس» یکی از وظایف این مرکز است.

همچنین به‌موجب ماده (۱۴۵) مکرر آیین‌نامه داخلی مجلس (مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۷) هم‌زمان با وصول طرح‌ها و لوایح توسط کمیسیون‌ها در صورت ضرورت و با تصویب کمیسیون اصلی، طرح یا لایحه به کارگروه کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ارجاع می‌شود. رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس موظف است متناسب با موضوع و مواد طرح یا لایحه کارگروهی جهت بررسی طرح یا لایحه ارجاعی، متشکل از کارشناسان آن مرکز و اشخاص حقیقی و حقوقی صاحب‌نظر اعم از نمایندگان فعلی و ادوار مجلس، کارشناس معاونت قوانین مجلس، دیوان محاسبات، مراکز علمی و پژوهشی حوزه و دانشگاه، دستگاه‌های اجرایی، بخش خصوصی و دستگاه‌های مرتبط با طرح یا لایحه، تشکیل دهد و در بدو کار رئیس و دبیر آن را تعیین کند.

۹-۴-۱. حق اخطار قانون اساسی و اخطار آیین‌نامه‌ای

نماینده می‌تواند تذکر مغایرت طرح یا لایحه با قانون اساسی را مطرح نماید. «اخطار راجع به منافی بودن طرح‌ها و لوایح و سایر موضوعات مورد بحث در مجلس با قانون اساسی مقدم بر اظهارات دیگر است و مذاکرات در موضوع اصلی را متوقف می‌کند. این اخطار باید قبل از رأی‌گیری و با استناد به اصل مربوطه حداکثر ظرف سه دقیقه به عمل آید. در صورتی که رئیس مجلس اخطار را وارد بداند، بدون بحث از مجلس نظرخواهی می‌نماید چنانچه مجلس اخطار را وارد دانست رئیس نسبت به پذیرش اصلاحات پیشنهادی یا حذف مورد اشکال یا ارجاع آن به کمیسیون گزارش‌دهنده جهت بررسی مجدد اقدام خواهد کرد» (ماده (۱۹۶)).

همچنین نماینده می‌تواند در خصوص عدم رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس تذکر دهد. «در صورتی که نمایندگان نسبت به اجرای آیین‌نامه داخلی مجلس تخلفی را که مربوط به همان جلسه باشد مشاهده نمایند، حق دارند بلافاصله مورد تخلف را قبل از رأی‌گیری و با استناد به ماده مربوطه بدون خروج از موضوع حداکثر ظرف سه دقیقه تذکر دهند و اگر مربوط به آن جلسه نباشد بعد از نطق و یا پایان جلسه، قبل از اعلام ختم آن حداکثر ظرف سه دقیقه تذکر دهند چنانچه رئیس تذکر را وارد بداند موظف است به آن ترتیب اثر دهد» (ماده (۱۹۷)).

۱۰-۴-۱. حق شرکت در جلسات سایر کمیسیون‌ها

نماینده حق دارد علاوه بر کمیسیونی که عضو است، در جلسات سایر کمیسیون‌ها نیز حاضر گردد. مطابق ماده (۷۲) قانون آیین‌نامه «هر نماینده... در صورت تمایل می‌تواند در کمیسیون‌های دیگر مجلس، با حق اظهارنظر و بدون حق رأی شرکت کند».

براین اساس نماینده می‌تواند در سایر کمیسیون‌ها حاضر شده و اظهار نظر نماید لکن دارای حق رأی نبوده و نمی‌تواند در رأی‌گیری شرکت نماید.

۱-۵. حقوق نظارتی

۱-۵-۱. حق احضار وزیر

نمایندگان می‌توانند وزیر را احضار نمایند. طبق ماده (۱۱۱) قانون آیین‌نامه «در صورتی که نمایندگان لازم بدانند بنا به پیشنهاد رئیس مجلس و یا ۱۵ نفر از نمایندگان و تصویب مجلس شورای اسلامی، وزرا مکلف به حضور در مجلس می‌باشند و هرگاه تقاضا کنند و مطلبی داشته باشند، مطالب آنان استماع می‌شود».

۱-۵-۲. تذکر شفاهی

مطابق اصل هشتاد و چهارم قانون اساسی «هر نماینده ... حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید». اگرچه این اصل کلی بوده و اظهار نظر مذکور در این اصل لزوماً به منظور تذکر نیست، لکن نمایندگان مجلس با استناد به این اصل می‌توانند در نطق‌های پیش از دستور مجلس تذکراتی را به مسئولین اجرایی بدهند.

۱-۵-۳. تذکر کتبی

«در کلیه مواردی که نماینده یا نمایندگان مطابق اصل هشتاد و هشتم (۸۸) قانون اساسی، از رئیس‌جمهور یا وزیر درباره یکی از وظایف آنان حق سؤال دارند، می‌توانند در خصوص موضوع مورد نظر به رئیس‌جمهور و وزیر مسئول کتباً تذکر دهند. هیئت رئیسه خلاصه تذکر را در جلسه علنی مجلس قرائت و متن کامل تذکر را به رئیس‌جمهور یا وزیر مربوط ابلاغ می‌نماید» (ماده (۲۰۸)).

۴-۵-۱. سؤال

مطابق اصل هشتادوهشتم قانون اساسی «در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از رئیس‌جمهور و یا هر یک از نمایندگان از وزیر مسئول، درباره یکی از وظایف آنان سؤال کنند، رئیس‌جمهور یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سوال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس‌جمهور بیش از یک ماه و در مورد وزیر بیش از ده روز به تأخیر افتد مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای اسلامی». بر همین اساس ماده (۲۰۹) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی درخصوص سؤال از وزیر مقرر داشته «هر نماینده می‌تواند راجع به مسائل داخلی و خارجی کشور از وزیر مسئول درباره وظایف او سؤال نماید. سؤال باید کتبی و صریح بوده و در فرم مخصوص که هیئت رئیسه تهیه می‌نماید توسط نماینده تنظیم و به هیئت رئیسه تسلیم شود».

همچنین در مورد سؤال از رئیس‌جمهور نیز ماده (۲۱۲) مستند به اصل فوق‌الذکر کیفیت اجرا را به این نحو بیان کرده که «... در صورتی که حداقل یک چهارم کل نمایندگان بخواهند درباره یک یا چند وظیفه رئیس‌جمهور سؤال کنند، باید سؤال یا سؤالات خود را به‌طور صریح و روشن و مختصر همگی امضا و به رئیس مجلس تسلیم نمایند. رئیس مجلس موضوع را در اسرع وقت به کمیسیون‌های تخصصی مربوط، ارجاع می‌نماید. هر کمیسیون موظف است حداکثر ظرف یک هفته با حضور نماینده معرفی شده رئیس‌جمهور به آن کمیسیون و نماینده منتخب سؤال‌کنندگان تشکیل جلسه دهد. در این جلسه نماینده رئیس‌جمهور پاسخ مقتضی را از طرف رئیس‌جمهور ارائه خواهد کرد تا به نمایندگان سؤال‌کننده گزارش شود».

۵-۵-۱. حق درخواست تحقیق و تفحص

اگرچه تحقیق و تفحص از دستگاه‌های دولتی نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی دارد، لکن هریک از نمایندگان می‌توانند تقاضای تحقیق و تفحص را انجام دهد. به موجب ماده (۲۱۴) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس «هرگاه نماینده‌ای، تحقیق و تفحص در هریک از امور کشور را لازم بداند تقاضای خود را به‌صورت کتبی به هیئت رئیسه مجلس تسلیم نموده و هیئت رئیسه ظرف ۴۸ ساعت آن را به کمیسیون تخصصی ذیربط جهت رسیدگی ارجاع می‌نماید. کمیسیون موظف است حداکثر ظرف دوهفته از تاریخ وصول، اطلاعاتی را که در این زمینه کسب نموده در اختیار متقاضی یا متقاضیان قرار دهد.

در صورتی که متقاضی یا متقاضیان، اطلاعات کمیسیون را کافی تشخیص ندهند، کمیسیون موظف است ظرف یک هفته از متقاضی یا متقاضیان و بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذیربط دعوت به‌عمل آورد و دلایل ضرورت تحقیق و تفحص و نظرات مقام فوق‌الذکر را استماع نماید و تا مدت ده روز گزارش خود را مبنی بر تصویب یا رد تقاضای تحقیق و تفحص به هیئت رئیسه مجلس ارائه دهد.

این گزارش خارج از نوبت در دستور هفته بعد مجلس قرار می‌گیرد و پس از توضیح سخنگوی کمیسیون و صحبت نماینده متقاضی تحقیق و تفحص، هرکدام حداکثر به مدت ده دقیقه، گزارش کمیسیون بدون بحث به رأی گذاشته خواهد شد.

در صورت تصویب انجام تحقیق و تفحص، موضوع به همان کمیسیون تخصصی ذیربط جهت رسیدگی ارجاع می‌گردد».

۲. تکالیف نمایندگی

تکالیف نمایندگی مشتمل بر وظایف و تعهدات زیر است:

۲-۱. حضور در جلسات مجلس و کمیسیون

نماینده باید در جلسات مجلس و کمیسیون خود حاضر شود و به همین جهت قانونگذار برای غیبت نمایندگان ضمانت اجرایی را پیش‌بینی کرده است، از جمله اینکه «نماینده‌ای که بیش از یکصد ساعت متوالی یا ۲۵۰ ساعت غیرمتوالی از اوقات رسمی جلسات مجلس و کمیسیون را بدون عذر موجه در یکسال غیبت نماید، مستعفی شناخته خواهد شد. همچنین نماینده‌ای که به‌علت ناتوانی جسمی و یا بیماری بیش از چهار ماه در یکسال غیبت موجه داشته باشد بنا به درخواست ۳۰ نفر از نمایندگان و تصویب دوسوم نمایندگان حاضر مبنی بر عجز وی از ایفای وظایف نمایندگی، سمت نمایندگی خود را از دست می‌دهد» (ماده (۹۰)).

علاوه بر این «به غیبت و تأخیر غیرموجه حقوق تعلق نمی‌گیرد» (ماده (۹۱))، همچنین غیبت، تأخیر غیرموجه نمایندگان پیش از پایان جلسه مجلس اعلان و در صورت مذاکرات مجلس ثبت خواهد شد (ماده (۹۳)). غیبت غیرموجه از دو جلسه کمیسیون در حکم غیبت از یک جلسه رسمی مجلس می‌باشد (تبصره ماده (۹۳)).

«محاسبه ساعات غیبت در کمیسیون‌ها با رؤسای کمیسیون‌ها و در جلسات رسمی مجلس با هیئت رئیسه می‌باشد و در هر دو صورت، اعلان رسمی غیبت با هیئت رئیسه مجلس خواهد بود. هیئت رئیسه موظف است غیبت و تأخیر غیرموجه نمایندگان در

کمیسیون‌ها را هر ماه به اطلاع نمایندگان برساند» (ماده (۹۲)).

نمایندگان باید در روزی که قبلاً برای تشکیل جلسه رسمی معین می‌شود در مجلس حاضر شوند. در صورت تأخیر بدون عذر موجه از طرف هیئت‌رئیس توبیخ خواهند شد. همچنین، هریک از نمایندگان که در موقع اخذ رأی با اعلام قبلی رئیس مجلس مبنی بر منع خروج از جلسه بدون عذر موجه خارج شود، مستحق توبیخ خواهد بود و در صورت تکرار تأخیر و غیبت، مقررات آیین‌نامه از طرف هیئت رئیس دربار او اجرا خواهد شد. اسامی نمایندگانی که سه بار غیبت غیرموجه در یک ماه داشته باشند در روزنامه‌ها درج خواهد شد (ماده (۹۹) آیین‌نامه).

۲-۲. لزوم عضویت در یک کمیسیون و شرکت در کمیسیون دیگر در صورت تقاضا

هر نماینده باید در یکی از کمیسیون‌های تخصصی عضو شود. طبق ماده (۷۲) هر نماینده بجز رئیس مجلس، ملزم است عضویت یکی از کمیسیون‌های تخصصی را بپذیرد.

همچنین به موجب ماده (۶۹) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی «در صورتی که نمایندگان از طرف کمیسیون برای ادای توضیح در زمینه سؤال و یا پیشنهاد خود دعوت شوند موظف به شرکت خواهند بود و عدم شرکت بدون عذر موجه به منزله انصراف از طرح سؤال و یا پیشنهاد خواهد بود». علاوه بر این به موجب ماده (۱۴۹) هر یک از نمایندگان «...در صورتی که از طرف کمیسیون برای ادای توضیح یا شرکت در مذاکرات دعوت شده باشند باید شرکت نمایند ولی حق رأی ندارند».

۲-۳. شرکت در رأی‌گیری

یکی از وظایف ذاتی نمایندگی مجلس رأی‌دادن در موارد رأی‌گیری در طرح‌ها و لوایح و سایر موضوعات در مجلس است. اهمیت این وظیفه نمایندگی از آنجا روشن می‌شود که مناط رأی‌گیری در مجلس در اغلب موارد تعداد نمایندگان حاضر در مجلس است. در اغلب طرح‌ها و لوایح رأی اکثریت مطلق نمایندگان حاضر مناط رأی آوردن به حساب می‌آیند، لذا عدم اظهار رأی در رأی‌گیری نهایی مؤثر واقع خواهد شد. براساس تبصره ماده (۱۲۵) اسامی موافقین، مخالفین و ممتنعین و کسانی که در رأی‌گیری شرکت نکرده و یا بعد از اعلام اخذ رأی از تالار خارج شده‌اند، بدون اینکه در جلسه قرائت شود، در صورت مشروح مذاکرات مجلس ثبت می‌گردد. عدم شرکت در رأی‌گیری برخلاف وظایف ذاتی نمایندگی و مغایر با سوگند نمایندگان مجلس به حساب می‌آید.

۲-۴. تصویب قوانین به منظور اجرای اسناد بالادستی

اسناد بالادستی قوانین عادی شامل موازین شرع «قانون اساسی» و «سیاست‌های کلی نظام» می‌شوند که اجرایی کردن آنها در بسیاری از موارد نیازمند تصویب قوانین جدید توسط مجلس شورای اسلامی است. به‌طور مثال قانون اساسی ضوابط، کیفیت اجرا یا تفصیل بسیاری از اصول از جمله اصول هشتم، بیست و چهارم، چهل و چهارم و... را برعهده قانون مصوب مجلس گذاشته است. لذا مجلس شورای اسلامی مکلف است قوانین لازم برای اجرای اصول قانون اساسی را به تصویب برساند.

سند بالادستی دیگر «سیاست‌های کلی نظام» است. طبق بند «۱» اصل یکصد و نهم قانون اساسی یکی از وظایف رهبری عبارت است از «تعیین سیاست‌های

کلی نظام جمهوری اسلامی ایران پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام، رهبر معظم انقلاب در همین راستا تاکنون سیاست‌های کلی نظام در بخش‌های مختلفی را ابلاغ کرده‌اند. هریک از قوای سه‌گانه برای اجرایی کردن این سیاست‌ها دارای تکالیفی هستند. مجلس شورای اسلامی نیز موظف است برای اجرایی کردن سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری قوانین لازم را به تصویب برساند. به‌عنوان مثال معظم‌له در ابتدای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی تصریح داشتند «اجرای این سیاست‌ها مستلزم تصویب قوانین جدید و بعضاً تغییراتی در قوانین موجود است، لازم است دولت و مجلس محترم در این زمینه با یکدیگر همکاری نمایند». همان‌گونه که در مرقومه مقام معظم رهبری نیز اشاره شده است به‌منظور اجرای سیاست‌های کلی نظام علاوه بر تصویب قوانین جدید، بعضاً تغییر قوانین موجود نیز ضروری است که مجلس شورای اسلامی باید اقدام مقتضی را در این راستا انجام دهد.

۵-۲. التزام به سوگند

براساس اصل شصت‌وهفتم قانون اساسی نمایندگان مجلس در اولین جلسه مجلس سوگند یاد می‌کنند. نمایندگان در برابر قرآن مجید (و نمایندگان اقلیت‌های دینی با ذکر کتاب آسمانی خود) سوگند یاد می‌کنند که پاسدار حریم اسلام و نگاهبان دستاوردهای انقلاب اسلامی ملت ایران و مبانی جمهوری اسلامی باشند، امانت و تقوا را رعایت نمایند و همواره به استقلال و اعتلای کشور و حفظ حقوق ملت و خدمت به مردم پایبند باشند، از قانون اساسی دفاع کنند و در گفته‌ها و نوشته‌ها و اظهارنظرها، استقلال کشور و آزادی مردم و تأمین مصالح آنها را مدنظر داشته باشند.

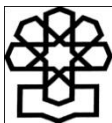
این سوگند به لحاظ شرعی برای نمایندگان تعهد و مسئولیت ایجاد کرده و نمایندگان همواره باید به مفاد این قسم خود پایبند بوده و تلاش خود را برای عمل کردن به آن مبذول دارند.

۶-۲. پاسخگویی در مقابل مردم

مطابق اصل هشتاد و چهارم قانون اساسی هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است. بر این اساس هر یک از نمایندگان مجلس اگرچه از حوزه انتخابیه مشخصی انتخاب شده‌اند، لکن تنها نماینده مردم آن حوزه نبوده و پس از انتخاب شدن به عنوان نماینده مجلس، نماینده تمام ملت محسوب می‌شوند. همچنین مسئولیت در برابر مردم مستلزم پاسخگویی به مردم و مطالبات آنهاست و نماینده باید در برابر مردمی که نماینده آنها محسوب می‌شود پاسخگوی اعمال خود باشد.

منابع و مأخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی.
۳. قانون شرح وظایف مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۴. قاضی (شریعت پناهی)، ابوالفضل. بایسته‌های حقوق اساسی، نشر میزان.
۵. مهرپور، حسین. حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، نشر میزان.

شماره مسلسل: ۱۴۸۰۸

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: با نمایندگان مردم در مجلس دهم ۲. نقش و وظایف نمایندگان مجلس شورای اسلامی

نام دفتر: مطالعات حقوقی (گروه حقوق عمومی)

تهیه و تدوین کنندگان: حسن امجدیان، سیدمجتبی حسینی پور اردکانی

ناظر علمی: احمد حکیم جوادی

متقاضی: معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی

ویراستار تخصصی: حامد ناظمی

واژه‌های کلیدی:

۱. نمایندگان مجلس

۲. وظایف نمایندگی

۳. حقوق نمایندگی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۲/۱۲